

YÜZÜNCÜ YIL ANI EVİ AÇILIŞ SERGİSİ

İzmir’de bir “ilk” olacak...

Ülke bağımsızlığı ve halk egemenliği için çıkarılan yolculuğun, İzmir’den başlayan ve İzmir’de noktalanmış hüzün ve acıyla sınırlanan öyküsü; ülkemizin/vatanımızın kendini var eden ve gerçekte tüm dünyada insanlığa ibret olan bir zaferi temsil etmektedir.

Dönemin sömürgeci devletlerine karşı, aynı topraklarda yaşayan insanların etnik, dinsel farklılıklarından düşmanlık yaratılarak sömürge zinciri içinde yaşamaya mahkûm edilen bir halkın; yoksunluklar içinde kendi egemenliğini kazanması, yüzyıla damga vuran bir olaydır.

Bu zafer öyküsünde bir işgal, işgale karşı tüm Anadolu’yu örgütleyen bir direniş, insanca yaşamı var edecek bir bakış açısıyla şekillenen bir idealin sağladığı kurtuluş anıları vardır.

Askeri dehası yanında, halkı için insanca bir yaşamı düşleyen, halkın kendi egemenliğini güvenceye alıp çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırmak için bir ömrü feda eden Mustafa Kemal Atatürk, sadece Türk Ulusu için değil; tüm dünya için bir başarı öyküsünün kahramanıdır.

Büyük kahraman, onun idealine inanan insanlarla birlikte devlet ve toplumun çağdaşlaşmasına yönelik siyasal, sosyal, hukuksal, kültürel ve ekonomik alanlarda büyük devrimler gerçekleştirmiştir. İzmir, bu anlamda zafer öyküsünü barındıran anıların yanında devrimlerin de güçlü sahnelerinden biri olmuştur.

Her gün yeni bir çatışmayla sınırlanan yaşamımızda Mustafa Kemal Atatürk’ün tüm dünya için barışı gerçek bir ideal olarak ortaya koyan misyonu aradan geçen bir yüzyılın sonunda güncelliğini korumaktadır.

Bu bağlamda farklı disiplinlerle birlikte açılış sergisinin ana teması “**barış**” ve sergi tasarımını yönlendiren sözcük ise “**anı**” olarak seçilmiştir.

Hayatımızda barışın önemini anlarıyla vurgulayan bu serginin amacı karşılıklı anlayış, hoşgörü ve diyalogun vazgeçilmez olduğunu yediden yetmişe tüm ziyaretçilerine hatırlatmaktır. Sergide, yüzyıllarca bir sanat formu olarak tanımlanan hatırlama eylemi geçmişe bakmanın bir yöntemi olarak yorumlanmış ve tarihi konağın odaları anı mekânları olarak yeniden biçimlendirilmiştir.

Anılarla aynı süreçlerde inşa edilmiş bir kültür mirası olan Yemişçizade Konağı’nın kendisi bir sergi nesnesi olarak değerlendirilmiş ve mekâna yönelik herhangi bir (kalıcı) müdahale yapılmamıştır.

Sergi mekânı, kendi enerjisini sağlayan aydınlatması, suyun ve enerjinin verimli kullanımını sağlayan yeşil düşey bahçe tasarımı, sergi ünitelerinin sürdürülebilir malzeme seçimi ve atık yönetimleri ile doğaya saygılı, çevreyle dost bir uygulamayla yaşama geçmiştir.

Konağın iki katını birleştiren merdiven sahanlığı, onu aydınlatan ışıklık ve manzara betimlemeli duvar resmi, gün ışığının yeterli olmadığı zamanlarda cam yüzeylere yerleştirilen enerji panelleri ile aydınlatılarak görünür kılınmıştır.

Sergi, değişime açık projeksiyonlarla görselleştirilmektedir. Farklı temalara yönelik türlü çeşitli sergileme olanağına sahip araçları ile yeniliklere açık, değişkenlik içinde kurumsallaşan Anı Evi'nin yaşayan bir mekân olmasını sağlayacak sürdürülebilir özellikte planlanmıştır.

AÇILIŞ SERGİSİ ANI MEKÂNLARI

1- Anı mekânlarından ilki konağın giriş holüdür; burada, parçalı hatırlama tanıtımının yapılması hedeflenmiştir. Perspektifin görsel algısı ile sonsuza taşınan nesnelerin üst-üste çakışan görüntüsü serginin ana temasını görselleştirmektedir. Rastlantısal olarak derlenen anı nesnelerinin öyküleri ise, dönem uzmanları tarafından zaman içinde yazılacak; her nesnenin ayrı öyküsü, sonunda birden fazla anlatının da aracısı olacaktır.

2- İkinci anı mekânı, konağın karışılama odasıdır: Kurtuluş Savaşı sürecinde alınan kararların bir yemek masası etrafında yapılan tartışmalarla betimlendiği bu oda, dönem eşyaları ile döşenmiştir. Duvarda asılı alışılmış manzara ve portreleri resmeden çerçevelerin içinde yer alan şeffaf ekranlarda, yaşanan sosyal, siyasi ve kültürel dönüşümün araçları ve betimlemeleri sergilenmektedir.

3- Üçüncü odaya da buradan bakılmaktadır: Kurtuluş Savaşı'nın ardında yatan akılcı stratejilerin ve cesur kararların yanı sıra, yokluklar içinde silah parçaları üreten, üretim teknolojilerini ve sınırlı malzemeyi kullanan mühendislerin, uzmanların bilgi ve becerileri bu bakış açısı ile sergilenmektedir. Mekânsallaştırılmış bakış açısı, kadın, çocuk ve yaşlıların cephede savaşan askerlere verdiği desteği hatırlatmakta; silahtan çok onu üreten teknolojiyi ve bilgiyi öne çıkarmayı hedeflemektedir.

4- Dördüncü odada asker mektupları sergilenmiştir: Bir erin yazdığı mektup binlerce genç askerin anısını, ümitlerini ve hasretini temsil etmektedir. Bu amaçla, yansıtıcı yüzeylerle kaplı mekânda her bir anının görüntüsü sonsuz bir biçimde çoğalarak tekrar tekrar üretilmiştir. Böylesi kurgulanmış mekânda, asker mektubunun iki boyutlu kâğıt yüzeyini aşması ve farklı boyutlara taşınması; ziyaretçinin de kendisini öne çıkarılmış anlatının içinde/arasında bulması amaçlanmıştır.

5- Beşinci oda kahve ve sohbet odasıdır: Yerleşik kahve kültürünün toplumsal hafızanın ve eleştirel bakış açısının gelişmesindeki rolünü hatırlatmayı amaçlayan görece küçük bu odada, iktisadi ve siyasi sohbetlere ve günlük yaşam söyleşilerine yer verilmiştir.

6- Altıncı anı mekânı üst katta yer alan orta sofadır: Yerleştirilen yarı geçirgen 'membran' üzerinde oluşan gölgeler, insan varsa anı da vardır teması ile seçilen karakterin anlık öykülerini içermektedir.

7- Okuma odası yedinci anı mekânıdır: İzmirli kadınlara atfedilen okuma odasının dönemin yazılı anılarını barındırması hedeflenmiştir. Derlenmiş nesneler, savaş ve sonrası süregelen dönüşümlerin kadının toplumsal rolü üzerindeki etkisini sorgulamaktadır. Demir parmaklıklı balkona açılan pencereden, bir zamanlar var olduğu düşünülen selamlık, hamam odaları ve süs havuzunun izleri görülebilmektedir.

8- Sekizinci mekân işgal odasıdır: Birinci Dünya Savaşı sonrası Yunanistan Krallığı tarafından ele geçirilen ve fakat 9 Eylül 1922'de Türk Ordusu'nun İzmir'e girmesi ile sonlanan sürecin anı

nesnelerini barındıran odada yer alan sayısal anlatımlar, özgürlük mücadelesinin imgelerini ziyaretçilerle paylaşmaktadır. Burada dileyen izleyicilerin işgal, direniş, Kurtuluş'u kapsayan olaylara Türk ve Yunan halklarının dostluğa yönelen ilişkilerine yönelik bilgiler elde etmesine olanak sağlanmaktadır.

9- Diorama Odası, *Büyük İzmir Yangını*nı farklı bir boyuta taşımayı amaçlamıştır. 13 Eylül 1922 tarihine Basmane'de başlayan ve dört gün boyunca kent merkezini büyük ölçüde tahrip eden yangının nedenlerinden çok yitirilene odaklanan yerleştirme, yok olan değerleri görünür kılmayı hedeflemektedir. Yapılarla birlikte yok olan yaşamlar, anılar ve İzmir'in renkli yaşantısının parçası olan zenginlikler kolaj niteliğindeki anlatının ana elemanları olmuştur.

10- Onuncu odada yer alan "*Pencereden Görünenler Sergisi*", konak mekânlarında sergilenen tek kronolojik anlatıdır. İşgalden yangına, yangından Kurtuluş'a kadar geçen süre konağın pencerelerinden izlenebilmektedir. İzmir yangınına betimleyen Diorama Odası sadece bu mekânda algılanmaktadır.

11- Bayrak Odası tarihi sancakları barındırmaktadır. Cumhuriyetin sembolü Türk bayrağının kurgulandığı mekânda izleyicilerin bireysel deneyimleri ve yorumları hedeflenmiştir. Düzenlemeyle ziyaretçilerin fiziksel anlamda bayrağın birer parçası haline gelmesi amaçlanmıştır.

12- Bodrum katta yer alan geçici sayısal serginin amacı ise hafızları zorlamak ve anıları görünür kılmaktır. Anlık müdahalelere olanak tanıyan bu bölümün serginin açık olduğu süreçte etkileşimli olarak geliştirilmesi hedeflenmiştir. Derlenecek anılar diğer geçici sergilerin de alt-temalarını oluşturacaktır.